

Nr 371.

Av herr **Holmberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för kristillägg åt statliga befattningshavare m. fl.

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 252, föreslås att kristillägg för befattningshavare i statens tjänst skall utgå efter samma grunder som för närvarande gälla. I propositionen anges att under mars 1945 överläggningar om kristilläggens utformning hållits med representanter för personalorganisationerna. Därvid har från befattningshavarnas sida framställts önskemål om att kristilläggen, i syfte att bereda tjänstemännen ökad kompensation för höjningen av levnadskostnaderna, skulle höjas.

Chefen för finansdepartementet anser sig emellertid icke kunna tillstyrka någon ändring beträffande de grunder som nu gälla för kristilläggen och fäster därför inget avseende vid personalorganisationernas framställningar. Finansministern anför inga som helst skäl för sin avvisande hållning.

De lägre statstjänarna ha genom möten, uppvaktningar och konferenser etc. givit uttryck för sin uppfattning rörande frågan om kristilläggen. Man anser att den nuvarande ordningen är synnerligen orättvis. För närvarande utgår kristillägget med 16 % på grundlönen upp till ett lönebelopp av högst 900 kronor per månad, så länge levnadskostnadsindex uppgår till talet 152 eller därutöver, men understiger 160. En sådan ordning innebär att de lägst betalda få den minsta kompensationen för de stegrade levnadskostnaderna och att de högre betalda få större kompensation. Dessa förhållanden betyda vidare att klyftan mellan de högre och lägre befattningshavarna ökar och att de sämst betalda få bära de tyngsta bördorna.

En befattningshavare i löneklass »g» på »I-ort» har för närvarande i kristillägg 25:90 per månad. Grundlönen är 162 kronor. I 5:te och 6:te löneklasserna — i vilka stora delar av de lägre statstjänarna befinna sig — är grundlönen 273:50 respektive 288:75 och kristilläggen 43:70 respektive 46:10. Kristilläggen stegras därefter för varje löneklass till dess grundlönen når ett belopp av 900 kronor per månad, där kristillägget är 144 kronor. Alla löntagare som ha 900 kronor i grundlön per månad eller därutöver ha för närvarande kristillägget fastställt till 144 kronor.

Statsmakterna ha sålunda i viss utsträckning slagit in på en enligt vår mening riktig linje beträffande kristilläggen, då de på detta sätt utjämnat tillägget för alla som ha över 900 kronor i grundlön. Denna utjämning bör bli mera omfattande och bör syfta till att minska klyftan mellan högre och lägre befattningshavare.

Vi anse att kristillägget i 20:de löneklassen på I-ort, vilket utgör 96:50 på en grundlön av 603:50, bör läggas till grund för en reglering. Enligt vår mening böra samtliga löneklasser få samma belopp i kristillägg.

Samtidigt bör riksdagen vid detta tillfälle taga initiativ till en viss förbättring av den nuvarande orättvisa dyrortsgrupperingen. Så kan bl. a. ske genom att de kristillägg, som i runt tal böra utgå med 96 kronor per månad för alla löneklasser, skola gälla lika för samtliga dyrortsgrupper. Som motivering för denna uppfattning kan bl. a. anföras, att riksdagen redan tidigare slagit in på en sådan utjämningslinje. Så skedde vid fjolårets höstsession vid behandlingen av det s. k. provisoriska lönetillägget för vissa lägre löntagare. Då fastställdes lönetillägget oberoende av dyrorten. En befattningshavare i t. ex. 5:te löneklassen på I-ort och en i samma löneklass på A-ort fingo lika stort provisoriskt lönetillägg. En linje som bör följas också beträffande kristilläggen.

Som ytterligare skäl för denna uppfattning kan anföras: 1941 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att företaga en undersökning om lokala olikheter i levnadskostnaderna. Undersökningen gav vid handen att en avsevärd sammanpressning av de lokala levnadskostnaderna ägt rum under åren 1934—1941. Medan de beräknade indextalen för samtliga orter 1934 låg mellan 1 011 och 527, vilket utgör en skillnad av cirka 48 % (av det högsta indextalet), utgjorde denna skillnad år 1941 endast cirka 27 % eller något mer än hälften av vad det var 7 år tidigare. Denna utjämning som förekommer har till stor del orsakats av ändrade beräkningsgrunder men har även reala grunder. Tydligt är att en faktisk utjämning ägt rum av prisnivån inom olika delar av landet. Under de 4 år som gått sedan utredningen verkställdes har denna sammanpressning förmodligen fortsatt i stegrat tempo. Dyrtiden är därför kännbarast för befattningshavarna i de lägre orsgrupperna.

Som ytterligare skäl för en omläggning av linjerna för krigstilläggen på här föreslagna sätt kan dessutom framhållas: grundlönen för en befattningshavare i t. ex. 8:de löneklassen på I-ort är 319:75. Kristillägget är 51:05. Motsvarande belopp för samma löneklass på A-ort är 239:75 respektive 38:25. Sammanlagt utgör skillnaden 92:80. Till detta kommer så att även det rörliga tillägget utgår olika för olika dyrortsgrupper, vilket i här relaterade fall innebär att en tjänsteman i 8:de löneklassen på I-ort har 47:85 i rörligt tillägg och en i samma löneklass på A-ort har 35:85. D. v. s. en skillnad på ytterligare 12 kronor eller tillsammans 104:80 per månad. En ordning som icke kan anses rättvis sett mot det förhållandet att prisstegringen varit betydligt större inom de lägre orsgrupperna.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition måtte besluta,

dels att kristillägg må utgå under tiden andra kvartalet 1945 till och med andra kvartalet 1946 med 96 kronor per månad för samtliga löneklasser i alla dyrortsgrupper,

dels att kristillägget regleras så, att om index stiger till talet 160, ytterligare 30 kronor per månad utgå, motsvarande 5 % på 600 kronor (nuvarande grundlönen för 20:de löneklassen på I-ort). Vid fortsatt indexstegring utgå 30 kronor för varje fullt femtal enheter. Om index först stiger och sedan sjunker bortfaller respektive tillägg först då index uppnår det femtal vilket ligger närmast under det femtal för vilket tillägget utgår, dock att tillägg som utgår vid talet 160 icke bortfaller förrän index nedgått till talet 150. Vid fortsatt nedgång sänkes tillägget 24 kronor då index uppnår talet 140. Därefter nedgång med 24 kronor vid talet 130. Återstående 24 kronor utgå där- därefter även vid talet 120 och lägre tal som kompensation för otillräcklig ersättning för det rörliga tillägget.

Stockholm den 14 april 1945.

Nils Holmberg.
